

1.

Gerzelez Alija, carev mejdandžija.

Otkako je carstvo postanulo,
Nije care vlaha pomilovo,
Do li Murat od Sibinja Janka.
Cara dvori Sibinjanin Janko
U Stambolu za tri godinice.
Kad četvrta nastala godina,
Janka care bolje pomilovo,
Od mila mu ata poklonio
Iz šezdeset tavle i četiri
Najboljega, tavlibašu djogu.
Janko djogu hrani u Stambolu,
Cara dvori još punu godinu.
A kad peta nastala godina,
Onda Janku Sibinj na um pade
I njegova bilogrla ljuba
I njegovih do šest bratinaca.
Janko sebe spremi i djogata,
Pa ostavi cara u Stambolu,
Ode Janko svojoj domovini.
Njega braća lipo dočekala,
A dvori ga bilogrla ljuba.
Janko hrani djogu kod Sibinja,
Sve dan po dan za punu godinu.
Kad godina nahrani djogata,
Jedno jutro Janko podranio,

Janko sio, a braća kod njega,
Oni piju kanda prolivaju.
Kad se braće sedam ponapilo,
Već im vince udrilo u lišce,
A rakija okom zakrvavi,
Pjana braća eglen otvorila,
Pa Ilijca najmladji govori:
„Brate Janko od matere dragi!
Naske sedam braće od matere,
Nikola je bratac najstariji,
A ti srednji namah za Nikolom,
Što si sveo turskoga djogata,
U nas bolji ati na jaslama.“
Onda veli Sibinjanin Janko:
„Ilijica, brate ponajmladji!
E sad ćemo konje izjahati,
Da vidjamo, ko boljega jaše.
Vidit ćete, sve šest braće moje,
Što sam turskog cara podvorio
U Stambolu četiri godine.“
Sedam braće na noge skočiše,
Svaki svoga ata posidnuo,
Janko svoga Stamboliju djogu.
Kada braća konje razigraše,
Otiskuju koplja ubodice,
Braći veli Sibinjanin Janko:
„Davor mojih sve šest bratinaca!
Koji boljeg jaše ata mamna?“
A Nikola njemu govorio:
„Brate slatki, Sibinjanin-Janko!
Kako postô i od majke otpô,
Takog ata ja vidio nisam,
Ni da s' more taki oždribiti.“
Ate skaču sve šest bratinaca,
Medju njima Sibinjanin Janko,
Pa se biloj povratiše kuli,
Za gotovu tolu zasidoše,
Okrenuše čašom na okolo,
Onda veli Sibinjanin Janko:
„Davor mojih sve šest bratinaca!

Vidjaste li Stambolije moga!
U turskog su cara čestitoga
Još šezdeset tavle i četiri,
Sve su pune atâ prazovitih,
A već 'nakog ni u cara nejma,
Ni u turskih sve šest šaha nejma.“
A Nikola kad razabra riči:
„Muči, Janko, nemoj budaliti!
U turskoga cara u Stambolu
Ima, brate, svašta izobila.“
Njega Janko iz sve glave viknu
„E moj brate Nikola od majke!
Evo t' vira od Janka rodjenog:
Štogod ima Stambolija mladih,
Ja bi svakom na mejdan izašo;
A na onom Stamboliji djogi
I caru bi na mejdan izašo.“
Nikola mu opet govorio:
„Prodj' se, Janko, prećero si pićem,
Ne spominji cara u Stambolu!
Da on pruži od Stambola ruku,
On bi tebi oči izvadio
U Sibinju u našoj odaji.“
Kad ču Janko, to mu mučno bilo:
„Čujete li, sve šest bratinaca!
Eto vami vira od meneka,
Ja ću cara na mejdan zovnuti.“
To im kaže, pa na noge klisi,
Namah Janko bilu knjigu piše:
„Čuješ, turski care u Stambolu,
Turski care, a sultan-Murate!
Dvorio sam tebe u Stambolu,
Ti si meni djogu poklonio
Najboljega tavlibašu svoga;
Ako nisi mlada Stambolkinja,
Hod' der meni na mejdan izidji
Pod naš Sibinj na mejdan junački;
Ako ne smiš na mejdan izići,
Ti mi za se šalji mejdandžiju;
Ako ne m'reš mejdandžije naći,

A ne mereš tahta ostaviti,
Ti mi šalji sedmu sultaniju,
Uz nju sedmu šalji tarafhanu!“
Janko knjizi knjigonošu nadje,
Momak ode niza sinje more,
Nosi vlaščić knjigu u procipu
Na vrančiću konju pomamnome.
Sve dan po dan kad u Stambol dodje,
Jošte nije došo do saraja,
Do saraja sultan-Muratovih,
Ugleda ga muhur-sahibija,
Pred njeg turnu do dvi pašalije,
Povedoše vlašče sadrazemu,
A sadrazem uze knjigu bilu,
Vlahu dade trijest madžarija.
Vlah se Janku natrag povratio,
Otpisa mu od Stambola nejma
Sve dan po dan za punu godinu.
Ope Janko knjigu napravio,
I tu knjigu poslo do Stambola,
I tu knjigu sebi povratio
U Stambolu sadrazeme carski.
Tako bilo za sedam godina,
Sedam caru knjiga opravio,
Na ni kakvu otpisa mu nejma.
Onda Janko osmu napravio:
„Čuješ, care, čuj, sultan-Murate!
Sedam sam ti knjiga opravio,
Eto t' sada osma knjiga moja!
Ako meni sada ne pošalješ,
Ne pošalješ mejdandžije svoga,
Ne pošalješ sedme sultanije,
Ne pošalješ sedme tarafhane,
Ja ću tebi pod Stambol izići,
Onde ću te na mejdan zovnuti,
Gdje gledaju stambolske hanume.“
Opet knjizi knjigonošu nadje,
Knjigonoša kad u Stambol dojde,
Ugleda ga carev sadrazeme,
Opet svrati knjigonošu sebi,

Gleda knjigu Janka od Sibinja,
Pa govori vlahu knjigonoši:
„Stan', vlaščiću, dok od cara dodjem,
Bit će Janku otpis od Stambola.“
Uze knjigu i sve sedam knjiga,
Što je poslo Sibinjanin Janko.
Kad upade sadrazem prid cara,
Sedam puta zara poljubio,
Osam knjiga pred cara bacio,
Car alifet šehislama viknu:
„Šehislamu, draga lälo moja,
Vidjaj knjige, pa ih pravo kaži!“
A šehislam pade na kolina,
Uze sedam knjiga napisatih,
Knjige gleda, a caru govori:
„Sve sedam je knjiga od Sibinja,
Car alifet, od tvojega Janka;
Što si njega, care, pomilovo,
Sad se Janko asi učinio,
Tebe zove na mejdan junački.
Ako ne smiš tahta ostaviti,
A ti njemu šalji mejdandžiju,
Ako l' ne smiš na mejdan izići,
Ti mu šalji sedmu sultaniju,
Uz nju sedmu šalji tarafhanu.
Evo osmu knjigu napravio,
Da će tebi pod Stambol izići,
Ovde će te na mejdan zovnuti,
Gdje gledaju stambolske kadune.
Nego, care, svetačko kolino!
Govorit ću, jer je za potribu:
Ćitab tahta ne da ostaviti;
Da ostaviš tahta u Stambolu,
Već ne mereš turski care biti.“
Tad sadrazem caru govorio:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder kupi divan oko sebe,
Ti pozovi lale i vezire,
Muhurlije, pa sve učtuglije,
Učtuglije, pa sve ićtuglije.“

Sadrazemu care govorio:
„Šalj' ičage na četiri strane,
Nek se divan skupi oko mene!“
Divan kupi sadrazeme carski,
Divan kupi za tri dana bila.
Kad četvrti danak osvanuo,
Sastaše se lale i veziri
Na divanu cara čestitoga,
Najstrag lala Mehmetpaša ujde.
Care viknu šehislama svoga,
A šehislam knjige izvadio,
Pravo gleda, a pravije kaže.
Kada lale čule i veziri,
Svak prida se glavu oborio,
Onda veli Mehmetpaša carski:
„Car alifet, svetačko kolino!
Imaš dosta mala i irada,
Ti obriči mala gotovinu,
Za te će se naći mejdandžija.“
Car podiže ispod zara glavu:
„Čujete li, moje muhurlije!
Ko god za me na mejdan izide
I pogubi Sibinjanin-Janka,
Dati ću mu sedmu sultaniju,
A dati mu sedmu tarafhanu;
Dat ću njemu muhur sa desnice,
Kod sebe mu graditi saraje,
Prvi će mi biti muhurlija.“
Kad to čuše lale, pa veziri,
Carskih šalju za sedam telala,
Oni viču, a blago obriču:
„Tä je l' majka rodila junaka,
Ko bi Janku na mejdan izišo
Za našega devlet-padišaha?“
Oni viču za tri dana bila,
Al tog živa nejma ni rodjena,
Da smi Janku na mejdan izaći.
A sadrazem suzama prolio:
„Ta neka te, carevi Stambolu!
Ti, da Bog da, vatrom izgorio,

Jä te bila kuga pomorila,
Kad junaka u tebika nejma!“
Opet posla careve telale.
Kad se bili oni povratili
Kraj saraja Bošnjak-Mehmetpaše,
Oni viču i Stambol proklinju,
A njih sluša Ibro kahvedžija,
Kahvedžija Bošnjak-Mehmetpaše,
Kahvedžija paši poletio:
„Gospodaru, carev muhurlija!
Da ja smidem prid cara izaći,
Ja bi za njeg na mejdan izišo
Kopiletu Sibinjanin-Janku.“
Tad sadrazem povika telale:
„Stan'te tude, carevi telali!
Vi ste sada našli mejdandžiju.“
Paša vodi kahvedžiju svoga,
A sadrazem pašu dočekao:
„Carska lalo, eski Mehmetpašo!
Zar brez tebe mejdandžije nejma?“
Uvedoše kahvedžiju Ibru,
Sve kazaše caru čestitome.
Ibru care rukom pogladio:
„Davor Ibro Mehmetpaše moga!
Ako tebe mio Bog pomože,
Te mi zgubiš Sibinjanin-Janka,
Ti si do sad bio kahvedžija,
Odsele ćeš muhurlija carski.“
Pa doziva muhur-sahibiju:
„Vodi meni mejdandžiju moga
Sad do tavlî i do ata mojih,
Dajte njemu ata najboljega!“
Ode Ibro s muhur-sahibijom,
Otvaraju sve tavle careve,
Bira Ibro ate prazovite,
Njemu veli seizbaša Jure:
„Već si sedam tavlî otvorio,
A ne moreš sebi ata naći.
Deder meni po istini kaži,
Za što tražiš ata za sebeka?“

Njemu Ibro po istini kaže.
Ne zna Ibro, žalosna mu glava,
Da je carev seizbaša Jure,
Da je sestrić Sibinjanin-Janka.
Njemu Jure tiho govorio:
„Davor Ibro eski Mehmetpaše!
Tebi ata znadem ponajboljeg,
Što je skoro sišo od Misira,
Od Misira, šaha misirskoga,
Baš na ime tavlibaša djogo,
Najviši je od svih ata carskih."
Jure znade misirliju djogu,
Zloglav djogo šaha misirskoga,
Kad poleti, ustavit se ne će.
On odape misirliju djogu,
Predade ga kahvedžiji Ibri.
Opremiše misirliju djogu,
Obukoše kahvedžiju Ibru
Sve u srmu i žeženo zlato,
Vode Ibru caru čestitome,
Care veli mejdandžiji svome:
„Kada pojdeš do Sibinja grada,
Uzmi vojske koliko ti drago,
Sarašćera kojeg tebi drago,
U mene su do tri sadrazema."
Kad ču Ibro, caru poletio:
„Ne ću, care, sadrazema tvoga
Nikakvoga, da sarašćer budne,
Već ja hoću Mehmetpašu tvoga,
Što j' u Bosni bio na vezirstvu.
Daj mi vojske dvanaest hiljada,
Dati ćeš mi na moru djemiju,
Na djemiji šezdeset topova."
Sve to čuo seizbaša Jure,
Jure knjigu od Stambola piše:
„Moj ujače, Sibinjanin-Janko!
Evo tebi Bošnjak-Mehmetpaše,
On ti Ibru vodi kahvedžiju,
Da t' za cara bude mejdandžija;
Ja mu dao zloglava djogata,

Radi dobru strahu napraviti
I pod Ibrom djogu uplašiti,
Ti ćeš njega lako pogubiti."
Seizbaša knjigonošu nadje,
Posla prije knjigu do Sibinja,
Prije ć' Ibre do Sibinja sići.
Mehmetpaša sutra podranio,
A sadrazem njega dočekao,
Pa ga vodi u kršle careve,
Uze vojske dvanaest hiljada
I na moru veliku djemiju,
Na kojoj je šezdeset topova.
Kada paša vojevati pojde,
Na Stambolu pukoše topovi,
U djemiju kad paša unide
I sva vojska u djemiju ujde,
Na djemiji trgoše topovi.
Mehmetpaša ode vojevati
Sve dan po dan uza sinje more.
Gdje Dunavo u more izliže,
Mehmetpaša ustavi djemiju,
Jer će tude konak učiniti.
A vojnike pušća po obali,
Prohodaše po obali Turci
Vas dug danak, dok im nojca dojde.
Opet paša konak učinio,
Uz Dunavo okrenu djemiju,
Paša vas dan ide uz Dunavo,
Kod obale ustavi djemiju,
Pa izvodi careve vojnike.
Okrenuše pod Sibinj prokleti,
Paša bile penje čadorove.
Iz Sibinja ugledaše kranjci,
Brat Nikola Janka poviknuo:
„Evo, Janko, sad careve vojske!"
Al se Janko iz grohota smije:
„Neka vojske, dragom Bogu fala!
Sad ćeš vidjat svoga brata Janka."
Janko sebe i djogata spremi,
Pa podviknu Sibinjanin Janko:

„Mehmetpaša od turskog Stambola!
Je l' mi care poslo mejdandžiju,
Mejdandžiju kahvedžiju tvoga?
Nek izlazi, da se ogledamo!"
Tom se čudi Mehmetpaša carski,
Jadan paša ni za što ne znade.
Paša viknu kahvedžiju svoga:
„Jaši, Ibro, misirliju djogu!"
A kad Ibro izjaha djogata,
Boga viknu, Boga Janko primi:
„Kako ćemo mejdan podiliti?"
„„Tvoje zvanje, tvoje obiranje.""
Soldati im mejdan razmiriše
U duljinu šezdeset kopalja,
U širinu dvaest i četiri.
Janko viknu sa djogata svoga:
„Zajaš', Ibro, od onog biljega,
A ja hoću od ovog biljega,
Gdje s' sritnemo, da se udarimo!"
Kada Ibro u Janka pogleda,
Al u Janka koplje u desnici
Sve u gorskog opkrojito vuka
Od jabuke pak do desne ruke;
Na vrh koplja medjedija glava,
Namistita glava na gajtane,
Ona ziva ko kanda je živa,
Namah Ibri zlo na umi pade.
Kad rekoše, konji potekoše.
Obojica koplja otisnula,
Baci Janko svoje pred djogata,
Prid njeg pade glava medjedija,
Ona ziva baš kanda je živa,
Djogat frknu u obi nozdrve,
Natrag s' trže, pa djogat pobiže;
Ibro g' zapti, al mu fajde nejma,
A za njime Sibinjanin Janko,
Ibru stiže, sabljom udario,
Pade glava Ibre kahvedžije.
Janko glavi ni mukaet nije,
Djogu skače, Mehmetpašu viče:

„A zar u vas mejdandžija nejma,
Brže m' boljeg šalji mejdandžiju!"
Mehmetpaša mejdandžiju najde,
I tog Janko glavom rastavio.
Jer je mlogo više hesabiti,
Janko dvan'est zgubi mejdandžija.
Djogu igra, Mehmetpašu viče:
„Evo zgubih dvan'est mejdandžija,
Imate li boljeg mejdandžiju?"
Onda paša suzama prolio:
„Ovde tebi mejdandžije nejma."
„„Kad je tako, Bošnjak-Mehmetpaša,
A ti vraćaj do Stambola vojsku,
Nek mi care šalje sultaniju,
Od Stambola sedmu tarafhanu,
Jä nek ide, da se ogledamo!""
Mehmetpaša zavio bajrake,
Od Sibinja on povrati vojsku,
Niz Dunavo do djemije dojde
I uvede u djemiju vojsku.
Nujan paša ide niz Dunavo,
Niz Dunavo, pa niz sinje more.
Mehmetpaša kad Stambolu sidje,
Ne pucaju carevi topovi;
Ode vojska svak na misto svoje,
Mehmetpaša u svoje saraje.
Kad prid cara na divan ulijde,
Zara ljubi, a temenah čini,
Car alifet zara odignuo:
„Lalo moja, eski Mehmetpaša!
Jesi l' bio pod Sibinjom kletim?"
Paša caru po istini kaže.
Kada care razabrao riči,
Opet devlet divan učinio,
Car alifet zara odignuo,
Pomoli se, a na divan viknu:
„Davor moje lale i veziri!
Evo poslah Bošnjak-Mehmetpašu,
Do Sibinja sveo mejdandžiju,
Toga mu je Janko pogubio

I još dvan'est drugih mejdandžija,
Pa je Janko meni poručio,
Kada boljeg mejdandžije nejmam,
Da mu sedmu pošljem sultaniju,
Od Stambola sedmu tarafhanu,
Ili da mu na mejdan izidem.
Sad je meni velika sramota,
Ćitab tahta ne da ostaviti,
Da ja Janku na mejdan izidem.
Brže m' dževap, drage lale moje!“
A svak muči, prida se pogleda,
Niko s carem ne zna govoriti.
Al upade Bošnjak Mehmetpaša,
Sedam puta zara poljubio
I pod carom poljubi srdžazu,
Car alifet zara odignuo:
„Gdje si, lalo, Bošnjak-Mehmetpaša?
Evo pitam svojih muhurlija
I vezira, sam ih Bog ubio,
Niko m' dževap učiniti ne će.“
Caru veli Bošnjak Mehmetpaša:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder raspi divan od sebeka,
Ćeraj, care, šehislama svoga,
Ja ću tebi dževap učiniti.“
Namah care divan razasuo
I oćero šehislama svoga.
Onda paša caru govorio:
„Car alifet, svetačko kolino!
Ti kad si mi muhur poklonio,
Pa u Bosnu poslo na vezirstvo,
Murtati su mene oblagali,
A ti si se na me rasrdio,
Iz Bosne me surgun učinio
Preko mora u Anadoliju.
Tu sam sedam bio godinica,
Ti se opet na me smilovao
I opet si mene povratio,
Za to ću ti sada kazivati:
Ovde tebi mejdandžije nejma,

Da spram Jankom stane na mejdanu,
Jer si Janku poklonio djogu,
Baš najboljeg tavlibašu svoga.
Neg da hoćeš mene poslušati,
Deder pravi bijela fermana,
Pa ga šalji na Bosnu carevu
Svojoj lali Gerzelez-Aliji
Na Glasinac više Sarajeva,
On će za te na mejdan izaći.“
Kada care te razabra riči,
Grohnuše mu suze niz obraze:
„Što to, lalo, Bošnjak-Mehmetpaša!
Što spominješ Bosnu plemenitu?
Da mi lala nisi prva moja,
Sad bi tebe glavom rastavio,
Kad je evo sad sedam godina,
Kako j' moja Bosna priložila,
Priložila Beču i ćesaru.“
Kad to čuo Bošnjak Mehmetpaša,
Suze proli, a zaru poteče,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder pravi bijela fermana
Na Glasinac više Sarajeva:
Ak' ne dojde Gerzelez Alija,
Ne budne li Bosna plemenita,
Padišahu, sad u tvojoj ruci,
Eto sablje, evo moje glave!
Već su tebi Bosnu oblagali,
Baš šehislam, prva lala tvoja.
Evo punih sedam godin dana
Ti na Bosnu ne šalješ ulefe,
A ne šalješ bijela fermana.“
Sultan Murat suzama proliva:
„Lalo moja, Bošnjak-Mehmetpaša!
Ako budne to istina prava,
Da je Bosna sad u mojoj ruci
I na Bosni Gerzelez Alija,
Ti si eski bio Mehmetpaša,
Odsele ćeš muhurlija prvi.

Kad to čuo Bošnjak Mehmetpaša:
„Car alifet, tako ti kurana!
Ja ću tebi ferman napraviti,
A ne zovi šehislama svoga,
Ti 'š na ferman turu udariti,
Dat ćeš meni ferman u desnicu,
Neka niko u Stambolu ne zna
Posli mene i tvog sadrazema."
Kad te care riči razabrao:
„Piši ferman, kako tebi drago!"
Mehmetpaša bio ferman piše,
A car na njeg turu udario,
Pa ga dade Mehmetpaši glavi.
Mehmetpaša to teško dočeka,
Uze ferman, pa pod hrku baci,
Dobro krije careva fermana,
Dok on nadje sadrazema carskog:
„Daj mi svojih sedam pašalija,
U koje se moreš pouzdati,
Noću šalji do mojih saraja!"
„„Hoću, paša, koliko ti drago,
Mehmetpaša, carev prijatelju!
Ako caru nadješ mejdandžiju,
Dok ti budne u životu glava,
Znat će za te care u Stambolu.""
Dok dan projde, tavna noćca dojde,
Kad odoše u džamije Turci,
U džamije klanjati jaciju,
Mehmetpaša spremi pašalije,
Paša kriči svojim pašalijam:
„Kad se ferman nosi od Stambola,
Ne nosi se ferman u nidrima,
Već se ferman nosi na prsima."
Mehmetpaša na djogata frci,
Uz njeg carskih sedam pašalija,
Provede ih na sedam kapija,
A kod sedme sa djogata frci,
Pa izvadi ferman iz nidara,
Na fermanu ovo napravio:
„Lalo carska, Gerzelez-Alija!

Evo cara čudan mejdan našo
Od djidije Sibinjanin-Janka.
Care mu je slao mejdandžije,
Dvan'est ih je Janko pogubio,
Sad već caru mejdandžije nejma.
Za vas care ne zna u Stambolu,
Jer je Bosna caru oblagata,
Da sad nije u carevoj ruci.
Van čim tebi carev ferman stigne,
Šarca jaši, hodi do Stambola.
Ode glava Bošnjak-Mehmetpaše,
Jer sam caru našem kazivao,
Da je Bosna sad u carskoj ruci,
A ti da si više Sarajeva,
Ti 'š za cara na mejdan izići
Kod Sibinja Sibinjanin-Janku."
Kad napisa paša na fermanu,
Najboljem ga dade Tatarinu,
Na prsih mu ferman pritvrdio,
Pa govori carskim pašalijam:
„Dico moja, već ej-sahatile!
Nos'te ferman, što brže morete,
Jaš'te konje i noćom i danom,
Minjajte ih do Bosne careve."
Kad to carske čule pašalije,
Mehmetpaši ruku izljubiše,
Otiskoše Tatarini mamni,
Oni jašu i noćom i danom.
Vakat bio, kad na Bosnu sišli,
Jesenski se prigodio danak,
A dopade sve sedam Tatara
Biloj kuli Gerzelez-Alije,
Pašalije viknuše Aliju.
Ne ču niko u ćemerli kuli
Nego mati Gerzelez-Alije;
Stara nene do pendžera dojde,
Vidja starka pašalije carske,
A u jednog ferman na prsima.
Stara viče Alijina majka:
„Pašalije cara čestitoga!

Ovde nema mog Alije sina,
Neg eto ga niže kule bile,
Gdje on brna na šarcu šenicu.“
Kad to sedam čulo pašalija,
Oni lete Gerzelez-Aliji.
Kad Alija tutanj opazio,
On ustavi šarca u brnači,
Pašalije očima pogleda,
Pašalije njega ugledaše.
A kakvi su u Alije brci,
Konda j' crno janje u zubima,
Brci Ali po puškama pali,
Svitli mu se džebe kroz brkove.
Kad ugleda sedam pašalija,
Ta kakav je Gerzelez Alija,
Pašalije natrag pobigoše.
Kad ugleda Gerzelez Alija,
Gdje j' u jednog ferman na prsima,
On ostavi šarca u brnači,
Pa poteče carskim pašalijam
I sustiže onog pašaliju,
Što je u njeg ferman na prsima.
Pašalija sebi s' pobojao,
Pa sa prsa ferman otrgnuo,
Ferman pade u zelenu travu,
A dopade Gerzelez Alija.
Kad na ferman okom pogledao,
Što mu piše Bošnjak Mehmetpaša,
Da je carska Bosna oblagata,
Aliji su suze udarile.
Kad Alija ferman razgledao,
Vidi türu cara čestitoga,
Turu ljubi, a temenah čini,
Ferman Ale ne meće u nidra,
Već ga sebi za glavu zadio,
On se šarcu vrati i brnači,
Pa dobrna bilicu šenicu.
Ale kuli side i materi,
Pa on suze proli iz očiju:
„Davor stara na Gerzovu nane!

Evo punih sedam godin dana,
Kako nejma careva fermana
Ni od cara careve ulefe
Sad mi evo carev ferman side,
Da je cara čudan mejdan našo
Od djidije Sibinjanin-Janka,
Cara Janko na mejdan pozivlje.
Evo meni Mehmetpaša piše,
Da za cara na mejdan izadjem,
Da je naša Bosna oblagata.
Ako li ga poslušati ne ću,
Ode paši sa ramena glava.
Meni valja tahtu i Stambolu,
Deder meni brašenice spremaj!“
„„Hoću, Ale, ne brini se time.
Bogu fala i našem devletu,
Kad sam takog pothranila sina,
Pa car za te znade u Stambolu.““
Tad Alija do svog šarca side,
Šarca svoga timar učinio,
Ustače mu arpe ugruhate.
Kad na vakat akšam saklanjao,
Izvadio kuran-hamajliju,
Dok Alija kuran proučio,
Već mu vakat od jacije dojde,
Kad Alija saklanja jaciju,
On uzimlje svoje brašenice,
Pa ih šarcu meće u hegbeta,
Vodi šarca iz prezida mamna,
Alija se s' šarcom prigovara:
„Davor šarac, moje desno krilo!
Odavlen je pod Sibinj kameni,
Brate slatki, dvanaes konaka,
Tebi valja sve to pokupiti,
Dok nam zora pukne od istoka.“
To on reče, pa na šarca frci.
Dok im zora puče od istoka,
Šarac pade kod vode bunara,
Kod bunara Sibinjanin-Janka.
Ale bojno koplje udario

I za koplje šarca privezao,
Šarac zoblje arpu kod bunara,
A Alija uzvrnu rukave,
Abdest uze na vodi bunaru,
Abdest uze, da sabah saklanja.
Ale mlide, niko ga ne gleda,
Gleda ljuba Sibinjanin-Janka,
Još joj Janko leži na šiljtetu,
Janka ljuba budi u odaji:
„Ustan', Janko, ako Boga znadeš!
Hodi vidi, što vidio nisi:
Turčin eno kod vode bunara,
Kod bunara crnu zemlju ljubi
(Jer ne znaju sibinjske vlahinje,
Kako s' Turci mole Bogu svome),
Eno šáro kod njega goveče,
Pognulo se, pa sve travu pase.“
Kad to čuo Sibinjanin Janko,
Janko skoči, pljusnu s' po obrazih,
Pa se onda tri put prekrstio,
Onda Janko na pendžer pogleda,
Virnu ljubu od pendžera viče:
„Davor moja u odaji ljubo!
Ono j' Turčin, on zemlju ne ljubi,
Već se moli Bogu po zakonu.
Ono Turčin nije od Stambola,
Već od Bosne Gerzelez Alija;
Jer kad sidjem do našeg Zemuna,
Pa pogledam više Biograda,
Na Avalu više Biograda,
Ima kula Avaljanin-Porče,
Ono mu je Bogom pobratime
Sa Gerzova Gerzelez Alija;
Van sam čuo, ljubo virna moja,
Da je Turčin vrlo na mejdanu.
Kad sam bio u našem Zemunu,
Vidjo m' pobru Avaljanin-Porču,
Sa Avale kad topuz otisne,
Topuz pane u naš Zemun bio.
Gerzelez je na mejdan izašo,

Ja ću njemu sad na mejdan sići,
Dok se spremim, rodit će se sunce,
Ti ćeš za mnom na avliju sići,
Pa ćeš stati na avlijnskih vratih,
Da m' okupi Gerzelez Alija,
Ti ćeš meni otvoriti vrata.“
A ljuba je Janku govorila:
„Gospodaru, Sibinjanin-Janko!
Ak' odsičeš Alijinu glavu,
Ne nosi je na našu avliju,
Od nje bi se vrlo pripanula,
Strašan Turčin, sam ga Bog ubio!“
Janko sebe i djogata spremi,
Privari ga, u sedlo mu frci,
Izjaha ga do vode bunara,
Igra s' djogat, u havaj izliće.
Al ne gleda Gerzelez Alija,
Već prida se metnô hamajliju,
Uči jasin kod vode bunara,
Janko njega viknu sa djogata:
„Čuj Turčine, Gerzelez-Alija,
Sa Gerzova iznad Sarajeva!
Jesi l' meni na mejdan izišo?
Jaši šarca, pa na mejdan hodi!“
To Alija ni mukaet nije,
Nit on gleda, nit Janka pogleda.
A kad Janko pritira djogata,
Vidi šarca kod vode bunara,
Šarac zoblje arpu ugruhatu;
Pred njeg Janko koplje otisnuo,
A na koplju medjedija glava,
Ona ziva ko kanda je živa,
Al se šarac uplašiti ne će,
Već se na njem griva podignula.
Ciknu šarac Gerzelez-Alije,
On na koplje frci kod bunara,
Sve mu temre u igle sasuo.
Kad to vidja Sibinjanin Janko,
Da se šarac uplašiti ne će,
Bježi Janko kuli i avliji

Na djogatu cara čestitoga.
Kad to vidja Gerzelez Alija,
On dofati topuz kod sebeka,
Ale usta na livo kolino,
Desnom rukom topuz otisnuo,
Sfati topuz pod Jankom djogata,
A sapište Sibinjanin-Janka,
Mrtav pade jedan kod drugoga.
Glédê braća Sibinjanin-Janka,
Nikola se iz grohota smije:
„Jesam li ti, Janko, govorio,
Da se cara prodješ i Stambola,
Izgubi li svoju ludu glavu?“
Ćedoše mu braća prid avliju,
Nikola im ne đa iz odaje:
„Neć'te, braćo, viru vam zadajem!
Svi bi i vi glave pogubili,
Turčin nami ni mukaet nije,
Ni ljubama, a ni našoj kuli.“
Kad Alija kuran proučio,
On smotao kuran-hamajliju,
Pa je sebi turnu u džepove.
Kad on Janku i djogatu dojde,
On Jankovu glavu odsikao,
Glavu šarcu u zobnicu baci,
A o šarcu topuz obisio,
Povede ga od vode bunara.
Sve gledaju iz kule vlahinje,
Uz njih braća Sibinjanin-Janka,
Sve gledaju Gerzelez-Aliju,
On prida se glavu obisio,
A na kulu da pogleda ne će.
Za njim šarac glavu obisio,
Kako ide, kanda doći ne će,
Sve se smiju sa kule vlahinje.
Kad izvede šarca velikoga,
Gdje ne gleda niko na Aliju,
Alija je šarcu govorio:
„Šarac brate, od ramena krilo,
Ode glava Bošnjak-Mehmetpaše!

Odavlen je do Stambola bila
Tā šezdeset i sedam konaka.
Dok zauči podne na džamijah,
Pani meni na Stambol-kapiju,
Na Sofiji velikoj džamiji.“
Tad se pod njim šarac pokupio,
Dok mu sunce na podne izajde,
A zauči ezan po džamijah,
Šarac pade kod Aja-Sofije.
Tu Alija šarca odsidnuo,
Sam se šarac kraj džamije voda,
Dok Alija podne saklanjao.
Kad kroz Stambol šarca pojahao,
Njemu šarac glavu obisio,
Kako ide, kanda doći ne će.
Ale mrke obisio brke,
Sastali se po unkaših brci,
Sve se smiju dica po sokacih,
Sve se dica bacaju kamenjem,
A Alija ni mukaet nije,
Vavik mrke otočio brke,
A šarac mu glavu obisio.
Ode haber kroz Stambol bijeli
Do saraja Bošnjak-Mehmetpaše:
„Et' konjika, kakav došo nije,
Po konju je brke obisio,
Konja jaše ko goveče šáro.“
Kad to čuo Bošnjak Mehmetpaša,
Paša znade Gerzelez-Aliju,
Paša skoči, kanda ne sidjaše,
Sve bosonog skače niz kaldrmu,
Fati s' paša usarske kandžije,
Pa rastira dicu po sokacih.
Kad ugleda Gerzelez-Aliju,
Alija mu turski salam viknu,
Otprimi mu Bošnjak Mehmetpaša,
Ciknu paša, a raskrili ruke,
Pa poteče šarcu i Aliji,
Grli, ljubi, ne zna da odstupi:
„Lalo draga cara čestitoga!

Da ne dodje za pun misec dana,
Otišla bi sa meneka glava,
Što car reče, znaš, da ne poreče."
Pa podviknu čohodara Ibru:
„Vodi Alu do saraja naših!"
A odleti eski Mehmetpaša
Do ćošaka cara čestitoga,
Da on caru kaže čestitome,
Da mu Bošnjak dodje od Glasinca,
Što će Janku na mejdan izići.
Kada care ugledao pašu,
Zar podignu, Mehmetpašu viknu:
„Što je, lalo, Bošnjak-Mehmetpaša?!"
„„Eto, care, tebi mejdandžije
Sa Glasinca Gerzelez-Alije!""
„Muči, paša, sam te Bog ubio!
Juče s' moje stigle pašalije
Na Glasinac više Sarajeva."
Car poteže kajda kod sebeka,
Kad s' otišle carske pašalije,
Pa on veli Bošnjak-Mehmetpaši:
„Vidjaš, gledaš, da izgubiš glavu!
Jučer su mi pašalije stigle
Na Glasinac više Sarajeva."
Kada paša te razabra riči,
Sedam puta temenah učini:
„Car alifet, svetačko kolino!
Evo tebi Gerzelez-Alije,
Odjahuje šarca pred saraji.
Da pogledaš iz svojih saraja,
Kako bježe sve ičage tvoje
A od šarca Gerzelez-Alije!"
Baš Alija njima govorio:
„Čohodaru Bošnjak-Mehmetpaše,
Ti, što znadeš turski govoriti,
Kaži sada ičagama carskim:
Koji dojde do šarca mojega,
Onaj mora danas umirati,
Šarac će ga čavlom prigaziti."
A čohodar iz sve glave viknu:

„Pašalije, ne primič'te s' šarcu,
Ne šal'te se svojom rusom glavom!"
Tad čohodar prid Alijom pojde,
Diže čohu, Mehmetpaša dojde,
Pa prifati Gerzelez-Aliju,
Povede ga do zara careva,
Kada care zara odignuo,
A Gerzelez crnu zemlju ljubi,
Mehmetpaša caru besidio:
„Car alifet, svetačko kolino!
To je glavom Gerzelez Alija
Sa Glasinca iznad Sarajeva.
Ti si mene ćeo pogubiti,
Kad sam tebi ja za Bosnu kazô,
Da je Bosna sad u tvojoj ruci.
Ti dovedi sadrazema tvoga,
Jer on znade s Alom govoriti,
Pred njim pitaj Gerzelez-Aliju,
Je li Bosna sad u tvojoj ruci."
Dovedoše caru sadrazema,
Sadrazemu care govorio:
„Sadrazeme, draga lalo moja!
Ti sad pitaj Gerzelez-Alije,
Što ti kaže, ti to meni kaži!"
Alu pita carski sadrazeme,
Alija mu pravo odgovara,
Da su jučer stigle pašalije,
Da je Bosna u carevoj ruci,
Da su Bosnu caru oblagali,
Pa izvadi ferman iz nidara.
Kada care ferman ugledao,
Namah care kajde ufatio,
Kajde gleda, u Alu pogleda,
Car se siti, kakav je Alija,
Da on more sići sa Glasinca
Do Stambola, kad je njemu drago.
Onda caru suze udarile:
„Sadrazeme, draga lalo moja!
Na šarčevu dlaku gledajući,
Na Alino lice gledajući,

Ale more, kud ti drago, proći.
A sad pitaj Gerzelez-Alije,
Bi li smio na mejdan izaći
Od Sibinja Sibinjanin-Janku."
Kad to čuo Gerzelez Alija,
Suze proli, pod hŕku se fati,
On izvadi glavu ispod hrke,
Pa govori Gerzelez Alija:
„'Vaka glava Sibinjanin-Janka
Je li cara dvorila svojega?"
Kada care glavu ugledao,
Devlet ciknu, ispod zara klisi,
Pa Aliju rukom pregrlio:
„Zar si Janka glavom rastavio?"
„„Jesam, care padišahu dragi!
Jutros sam ga glavom rastavio,
U podne je snio do Stambola.""
Car alifet Ali govorio:
„Išći blago, koje tebi drago!
Dati ću ti sedmu sultaniju,
Dati ću ti sedmu tarafhanu,
Dati ću ti muhur sa desnice,
Kod sebe ti graditi saraje,
Ti 'š mi prvi biti muhurlija."
Kad Gerzelez te razabra riči,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Fala tebi, care gospodine!
Za me tvoje sultanije nisu,
A ja tvoje tarafhane ne ću,
Ja ti ne ću biti muhurlija,
Neg dat ćeš mi muhur sa desnice,
Da ja hodam po tvojem Stambolu
Od tog časa pa do ićindije,
Da pogubim, kog je meni drago."
Kad to caru sadrazeme kaza,
Što ga išće Gerzelez Alija,
Snima care muhur sa desnice,
Pa ga pruži sadrazemu svome,
A sadrazem Gerzelez-Aliji.
Kad Alija muhur ujagmio,

Od bedre je sablju potegnuo,
Šehislama glavom rastavio.
Pa dofati kauk šehislama,
Donese ga pred cara i zara,
Al u kapi od zlata krstovi;
Donese mu kajsar-jemenije,
Pod nogama kuran-hamajlija.
Onda caru suze poletile:
„Lalo moja, Gerzelez-Alija!
Eto muhur, eto sablje tvoje,
Radi sada, što je tebi drago!"
A Alija sadrazema viknu:
„Sadrazeme na divanu carskom!
Čuvaj cara, odsić ću ti glavu!
A daj meni Bošnjak-Mehmetpašu,
Da me voda po Stambolu bilu."
Njega voda Bošnjak Mehmetpaša,
Ale siče po Stambolu Turke;
On posiče Ibrahim-vezira,
Pa posiče siliptara carskog,
Glave siče sve do ićindije,
Tri stotine on odsiko glava.
Kad zauči Ali ićindija,
Alija se do saraja vrati,
Do saraja cara čestitoga,
Da mu muhur dade sa desnice.
Mehmetpaša dovede Aliju,
A obadva caru poletiše,
Zara ljube, a temenah čine,
Pravo kažu caru čestitome,
Koliko je glava odsikao,
Da je taman trista namirio.
Car Aliju rukom pogladio,
Ale skide muhur sa desnice,
A car uze muhur na desnicu:
„Lalo moja, Gerzelez-Alija!
Išći sada, što je tebi drago!"
„„Ništa ne ću, padišahu dragi!
Dat ćeš meni ferman od sebeka,
Da ga snesem na Bosnu ponosnu:

Iza oca nek ostaje sinu,
Nek po Bosni radja godinica.""
Car mu dade bijela fermana,
Još mu dade hiljadu dukata.
A Gerzelez poside šarina,
Njega vodi Bošnjak Mehmetpaša,
Izvede ga iz Stambola bila,
Uz njeg vojske dvanaest hiljada.
Kada ode Gerzelez Alija,
Mehmetpaša ode do devleta,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Je l' istina, padišahu dragi,
Što ti kaže Bošnjak Mehmetpaša?"
A car proli suze iz očiju:
„Lalo moja, Bošnjak Mehmetpaša!
Istina je, što si mi kazivo.
Do sad s' bio Bošnjak Mehmetpaša,
Odsele ćeš moj siliptar biti;
Ti upravljaj dicom janjičari,
Ti upravljaj, kako tebi drago."
To je paši vrlo milo bilo.
Kad Alija Sarajevu side,
Kaza ferman cara čestitoga,
Gerzelezu dovu učiniše.

Vojniković Salko, br. 9.

2.

Sultanije u Kandiji.

Rano rane do dvi sultanije,
U odaji sile kod pendžera,
Pa gledaju na debelo more,
Seir čine uz more djemije,
Gdje hadžije na ćabu prolaze;
Medju se su obi govorile,
Da bi ćabi najvolile sići,

Da se zovu hadži sultanije.
Kad to čuo devlet u Stambolu,
Šehislamu govorio svome:
„Šehislame, lalo najmilija!
Ja sam slušo do dvi sultanije,
Gdje govore kod pendžera svoga,
Da bi ćabi najvolile sići,
Ama ćabi i Medini biloj.
Šta bi nam ti reko, šehislamu,
Bismo li ih tamo opravili?"
Šehislame caru govorio:
„Strahota je u te i gledati!
Kad bi mene ćio poslušati,
Ti napravi lagahnu djemiju,
U djemiji od zlata džamiju,
A dobavi hadžiju njimaka
Najstarijeg iz Arabistana,
Sedam puta j' ćabi salazio,
Da on s njima biloj ćabi sadje."
Jȁ kad čuo devlet u Stambolu,
Sarahove skupi u Stambolu,
Pa mu grade lagahnu djemiju,
U djemiji od zlata džamiju,
Gradiše je dva puna miseca.
Kad djemiju oni načinili,
Car dobavi hadžiju njimaka
Najstarijeg iz Arabistana.
Što je godir u Stambolu bilo,
Sve j' izašlo moru na obalu,
Sve j' izašlo i staro i mlado,
A izašlo i nimo i slipo
Raz bakšiša cara stambolskoga,
Car povede obi sultanije,
Uvede ih u laku djemiju,
Tu im hair-dovu učinio,
Pa se care natrag povratio,
Bakšiš baca na obidve strane.
Sultanije cara stambolskoga
Lenger digle, otiskoše ladju,
Udariše na debelo more.

1.

Gerzelez Alija, carev mejdandžija.

Car Murat, ovoga imena drugi, bijaše preporoditelj ili bolje stvoritelj glasovite mlade ili jenjičarske vojske, dobar i mudar vladar, znamenit vojskovodja, te je carevao od g. **1421.—1451.** S njim je nekoliko puta srećno i nesrećno vojevao Sibinjanin Janko (Hunyadi). Ove pjesme svako veće vojevanje turskoga cara svode na mejdan, na koji ga pozivlje ovaj ili onaj kršćanski kralj ili junak; ali car ne ide nikad sâm na mejdan, već traži i šalje mejdandžije iz svog velikog carstva. Po ovim pjesmama sve su carske mejdandžije loše sreće, dok ne dodje koji junak iz Bosne ponosne, koji za cara izlazi na mejdan i to uvijek s dobrom srećom, pa zato dobiva carske milosti i darove.

Gerzelez Alija po većini pjesama živio je na Glasincu ili na Gerzovu polju više Sarajeva. Samo pjesma našega pjevača Bećira Islamovića br. 31. (247 st.) kaže, da je Gerzelez došao iz Zemuna za cara na mejdan Hitrilijíću kralju, koji se je s vojskom primaknuo Stambolu te tri carske mejdandžije pogubio. Kralja je svladao i ufatio živa Gerzelez Alija, a car ga poslije sedam godina tamnovanja otpustio primivši obećanje, da već nikad ne će s njim ratovati.

U „Matičinim“ zbornicima muhamed. pjesama imademo još tri pjesme, koje pripovijedaju, kako Bošnjaci idu za cara na mejdan. U Mehmeda Kolakovića br. 45. (406 st.) bogati Bosna-Mustajbeg zove siromašnoga mazul-Alibega na Vrljici u Stambol, kamo ga je pozvao car, da dodje s mladim Sarajlijama vojevati na Moskova, koji je s velikom vojskom pao pod Jedrinu. Alibeg veli, da ne ima čim putovati ni što ženi i djeci ostaviti, jer mu je car krivo učinio, kad je osvojenu zemlju dijelio i njega bacio na Vrljiku, gdje je godina „u litu sušna, a u zimi burna.“ Mustajbeg mu u dva puta pozajmljuje 200 dukata. Kad dodjoše u Stambol, pa odatle s carskom vojskom pod Jedrinu (Drinopolj), izlazi Petrašu generalu sedam carskih vezira na mejdan, a najzad i Bosna-Mustajbeg. Petraš svlada i uhvati svih osam, njega pak svlada i uhvati mazul-Alibeg i oslobodi onu osmericu. Car ga darova za to, načini mu kulu na Glasincu, te se Alibeg od tada

*

prozva beg Sokolović, a car hvalisavca Mustajbega bosanskoga posla na Vrljiku, da se uči vojevati i mejdan činiti, pa se od tada prozva mazul-Mustajbeg.

U pjesmi Salka Vojnikovića br. 14. (684 st.) Bosna-Mustajbeg zove Kotar-Alibega, koji je sa sedamgodišnje nerodice osiromašio, nek ide s njim o njegovu trošku u Stambol, ne bi li ga car darovao i dao mu svoju hair-dovu, po kojoj bi mu opet radjala godina. Bosna-Mustajbeg mu pozajmljuje za ženu i djecu 100 dukata, a iz Travnika šalje im pšenice i još 200 dukata. Kad dodjoše u Stambol i pred cara, car se čudi tužbi Kotar-Alibegovoj, jer su mu doglavnici rekli, da je turski Kotar već sedam godina ispod njegove prešao u vlast principovu (dužda mletačkoga). Caru je drago, što to nije istina, a kad kaza Alibeg, zašto je osiromašio, car mu dade 1.000 dukata. Kad podjoše oba pobratima po Stambolu, čuše carskog telala, koji traži za cara mejdandžiju Principliji kralju, koji je s vojskom došao preko mora, te je već 12 carskih mejdandžija pogubio. Bosna-Mustajbeg od straha nije ni ušao u mejdan. Mjesto njega udje Kotar-Alibeg, koji uhvati Principliju živa. To je Mustajbegu žao i mučno bilo, pak veli caru, da bi on brzo učinio red na Kotaru. Car ga posluša i posla njega tamo, ali bez svoje hair-dove, za to je za pô godine Kotar izgubio, dočim je uzvišeni Kotar-Alibeg Bosnu caru očuvao.

U pjesmi Bećira Islamovića br. 6. (713 st.) ide za cara na mejdan Ajka Hrnjičina. Lehović kralj Petrajil digenuo veliku vojsku, s njom sašao do Stambola, i pozvao cara na mejdan. Car mu šalje nekog Arapina, pa onda nekog Abdul-efendiju, a Lehović oba pogubi. Poslije toga nitko se ne javlja, ko bi za cara izašo, već car po savjetu svojih doglavnika piše u Travnik bosanskomu veziru, da mu mejdandžiju traži. Ovaj otpravi ferman na Krupu Badanj-Alibegu, a Alibeg Hrnjici Muji. Od braće Hrnjicâ ne ima nikoga kod kuće, već samo sestra njihova Ajka, koja kad pročita ferman, obuče odijelo brata Halila, ide pješice na Krbavu ujaku Kozlici Huremagi, posudi od njega konja karamana, pa odjaha pod Stambol, da bude caru mejdandžija. Kad joj se braća kući vratila, nadjoše carev ferman, ali Ajke ne ima. Oni za njom na Liku, digoše Mustajbega i Ličane, pa idu za njom, jer se boje sramote, da jedna ženskinja ide za cara na mejdan kraj tolikih ličkih junaka. Kad dodjoše pod Stambol, Hrnjica ne da sestri u mejdan s Lehovićem kraljem, već sam ide. Lehović mu pobježe u svoju vojsku, zametnu se boj, u kojem se Ličani odlikovaše. Ajka uhvati Lehovića kralja, a glavniji Ličani svaki po jednoga generala kraljeva. Tad je car sve Ličane darovao, Mustajbegu i Hrnjici Muji dao velike povlastice.

U ovoj pjesmi Salka Vojnikovića (st. 696—698) spominje se i pobratimstvo Gerzelez-Alije i Porče od Avale. O razvrgnuću njihova pobratimstva imamo posebnu pjesmu Bećira Islamovića br. 30. (105 st.), a od istoga pjevača br. 48. (97 st.), koja se samo po glavnim osobama i ponekle podudara s Hörmannovom (Nar. pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini) br. IV., naročito na kraju. Osim toga ima u „Matice“ pjesma zabilježena po Milanu Obradoviću od nepoznata pjevača (od 1367 st.), koja je od 3—4 pjesme sastavljena. Po njoj tri puta bježi Gerzelez-Alija s Kosova od Kraljevića Marka u Bosnu, te pogiba najzad kao njegov gost u mejdanu sa Zmaj-Ognjenim Vukom.

St. 684. „Janko skoči, pljusnu s' po obrazih", t. j. umio se brže bolje. Turci se rugaju kršćanskomu načinu umivanja.

St. 986. i 987. Iza oca nek ostaje sinu,
Nek po Bosni radja godinica.

Ovdje Bošnjak želi i moli, da sultan-padišah kao zakonodavac odredi, da pokretno i nepokretno imanje prelazi iza oca samo na sinove. Drugo želi Bošnjak rod i plodovitost svojoj Bosni ponosnoj (plemenitoj), a i to može dati car-halifa svojom molitvom i svojim blagoslovom (hair-dovom), a njegovi Bošnjaci vjeruju u njegovu svemogućnost sve jedno kao i u to, da su oni najbolji Turci (Muhamedovci), najvjerniji caru i najbolji junaci, u koje se car može u svakoj neprilici pouzdati.

2.

Sultanije u Kandiji.

Pjevač je rekao, da je ova pjesma po turskom tevarihu ili tarihu (povjesnici ili kronologiji) najstarija. G. 1648. došla je Kandija pod turskoga cara, pošto su ju Genovezi držali od početka 13. vijeka do g. 1645., a tri godine Mlečani, koji su ju morali poslije krvava rata ostaviti. U tom „ratu od Kandije", opjevanu i od A. Kačića, poginulo je oko 150 hiljada ljudi. Ovoj pjesmi je historijska podloga, kojoj je obilno romantike primiješano.

St. 5. i slijed. Ko pohodi ćabu (kaba) u Meći (Meki) ili „ko ide na ćabu" dobiva pridjevak „hadžija". Takov se okani pušenja, pića (ako je prije pio) i svakoga zla, te uživa svačije poštovanje. Ko ne može sam ići na ćabu (radi bolesti, starosti), može bèdela (zamjenika) o svom trošku poslati. Naši pjevači u pjesmi često ističu vrijednost hodočašćenja, koje može i kakvo dobro djelo nadomjestiti, n. pr. ko izbavi junaka iz tamnice ili turkinju djevojku od pizme, pa se onda veli: „Bolja t' ćaba ne bi tribovala" t. j. ne trebaš ići na ćabu, ako to i to učiniš.

St. 44. Ko polazi na ćabu, dijeli, baca bakšiš (peškeš) t. j. novac medju sirotinju, tako ovdje sultan.

St. 82. Sultanije su zatečene bose u džamiji, gdje se mora svak izuti, pak su tako bose i odvedene.

St. 130. Šahovi (6 ili sedam podcareva, kraljevâ), koji su pod carem stambolskim jesu ovi: adžemski (perzijski), bagdadski, misirski, šamski, tatarski i šeh medinski. (Vidi u predgovoru, kako se Bosna dodaje.)

St. 298. Samo insan (čovjek) sveta življenja može „gaib biti, gaib se učiniti" t. j. nevidjen iščeznuti. Takav je čovjek u ungjur. pjesmi Vojnikovića br. 80. (1800 st.) pretvoren u Gaibiju (šeha).

Nalik su ovoj pjesmi: u Petranovića (Srp. nar. pjesme) III. br. 56. (389 st.) i u Vuka (Srp. nar. pj.) III. br. 16. (ulomak pjesme).

HRVATSKE

NARODNE PJESME.

SKUPILA I IZDALA

MATICA HRVATSKA.

ODIO PRVI.

JUNAČKE PJESME

(MUHAMEDOVSKE).

KNJIGA TREĆA.

ZAGREB.
TISAK KARLA ALBRECHTA (JOS. WITTASEK).
1898.

JUNAČKE PJESME

(MUHAMEDOVSKE).

KNJIGA TREĆA.

UREDIO

DR. LUKA MARJANOVIĆ.

SA ČETIRI SLIKE.

ZAGREB.
IZDANJE „MATICE HRVATSKE“.
1898.

HRVATSKE NARODNE PJESME

JUNAČKE PJESME

(MUHAMEDOVSKE.)

